

Den svenske hær 1939-1945 - Ingeniørtropperne

Indledning

De svenske ingeniørtropper fejrer netop i år deres 150-års jubilæum, så det kan være en passende anledning til at se på ingeniørtroppernes organisation under krigen samt deres rolle i Operation Rådta Danmark.

Forsvarsordningen af 1936 betød for ingeniørtropperne, at telegraftropperne - Fälttelegrafkåren (Ing 3) - blev udskilt i en særlig våbenart, hvorefter ingeniørtropperne bestod af følgende enheder:

Ingeniørenheder fra 1937	Garnison
Svea ingenjörskår (Ing 1)	Stockholm
Göta ingenjörskår (Ing 2)	Eksjö
Bodens ingenjörskår (Ing 3) (<i>indtil 1937 Ing 4</i>)	Boden

Telegraftropperne

Det tidligere Fälttelegrafkåren blev herefter til Signalregementet (S 1), hjemhørende i Stockholm (IV. Militärområde). Regimentet havde selvstændige kompagnier placeret i visse af militærregionerne:

Signalregementets kompagni i Kristianstad S 1 K I. Militärområde

Signalregementets kompagni i Skövde S 1 Sk III. Militärområde

Signalregementets kompagni i Skövde S 1 B VI. Militärområde

Krigsorganisation

De tre ingeniørregimenter stillede ved mobilisering bl.a. følgende enheder:

- En ingeniørbataljon i hver infanteridivision - á stab, 2-3 ingeniørkompagnier (á 3 delinger) og et parkkompagni á 2 delinger, inkl. let feltbromateriel.
- En ingeniørbataljon til hvert korps - á stab, et antal ingeniørkompagnier, et parkkompagni samt feltbrotræn, med tungt feltbromateriel, og et særligt vejbygningskompagni.
- Selvstændige ingeniørkompagnier til hver panserbrigade og motoriseret infanteribrigade.

Flammekaster m/41.
Fra Kilde 7.

I 1939 var ingeniørbataljonerne i infanteridivisionerne hovedsagelig hestetrukne, mens korpsingeniørbataljonerne var motortrukne.

I løbet af krigen øges antallet af motorkøretøjer betydeligt, ligesom moderne materiel kom til.

Også mandskabsstyrken i ingeniørbataljonerne voksede betydeligt. Kilde 6 oplyser således følgende tal:

- En ingeniørbataljon på divisionsniveau bestod pr. august 1941 af ca. 1.200 mand, mod 655 mand i 1937.
- En ingeniørbataljon bestod pr. august 1941 af ca. 1.600 mand, mod 531 mand i 1937.

Stormbåde

I relation til Operation Rådta Danmark skulle ingeniørtropperne stille de ca. 800 stormbåde, der ved landgang på åben kyst skulle bringe invasionsstyrken i land fra fiskekuttere og øvrige fartøjer.

En överskeppningsbåt m/33, fotograferet under

en opvisning i Stockholm, den 11. oktober 1942.

Fra Kilde 7.

Der er tale om de såkaldte *ö-båtar*, som også kendes fra Den danske Brigades tilsvarende landsætningsplaner.

I Brigaden anvendtes betegnelsen Ø-båd, for hvad der sandsynligvis er den svenske hærs *överskeppningsbåt m/33* [1](#).

Ud over bådens fører, kunne en Ø-båd bære 6 mand med fuld feltmæssig udrustning.

Norske pionersoldater øver overgang over vandløb i Voxna Lejren, ca. 1944.

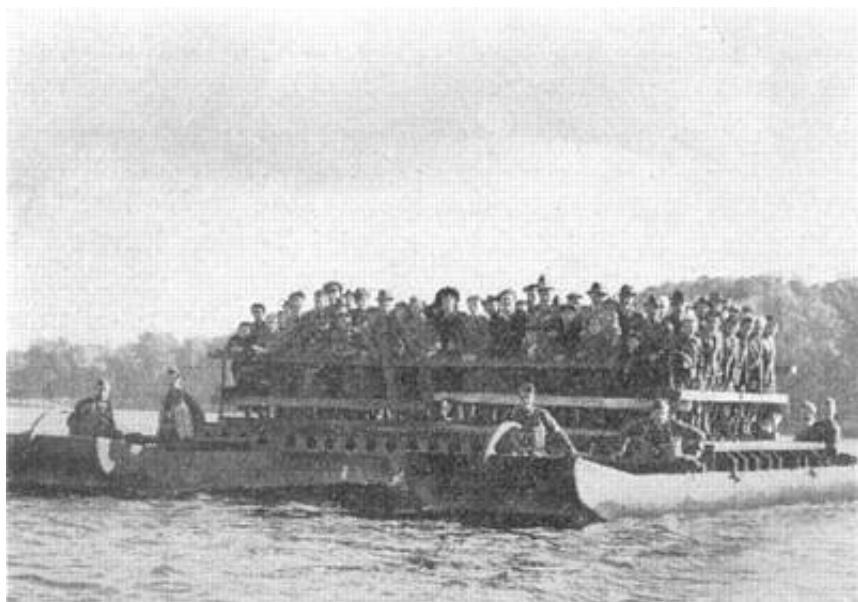
Fra Kilde 8.

Som de norske pionerer viser, så kunne bådene også drives frem ved hjælp af årer.

Den danske Brigade anskaffede 80 påhængsmotorer til sine 140 Ø-både; typen blev benævnt *Archimedes*, men om det også var den i de svenske ingeniørtropper "autoriserede" påhængsmotor vides ikke.

Se Den danske Brigade i Sverige 1943 - 1945 - Den danske Flotille, Del 1.

Feltbromateriel

Pontonfærge på Djur-gårdsbrunnsviken, fotograferet under en opvisning i Stockholm, den 11. oktober 1942.
Fra Kilde 7.

Også ingeniørtroppers feltbromateriel ville have spillet en betydelig rolle i forbindelse med en eventuel landsætningsoperation i Danmark, bl.a. i form af færger, som kunne fragte materiel i land fra fragtskibe, opankret ud for Øresundskysten.

125 m lang pontonbro over Dalälven, ved Laxön; lasteevne 15 tons.
Billedet er fundet på Internettet.

Som supplement til færger ville feltbromateriellet også kunne anvendes til at bygge midlertidige kajanlæg, der kunne lette landsætningen.

Køretøjer

Scania-Vabis lastvogn LB350.

Fra Kilde 9.

Lastvognen blev bl.a. anvendt af ingeniørtropperne som trækmidler for blokvogne med bulldozere.

Volvo terränlastvagn n/42.

Fra reklamebrochure for *Militärfordons Museum Malmköping*.

Lastvognen her, har ikke nødvendigvis tilknytning til ingeniørtropperne, men er mere vist som et eksempel på en lastvognstype, som givet også er anvendt i ingeniørkompagnierne.

Ingeniørmæssige opgaver i forbindelse med Operation Rädde Danmark

Som udgangspunkt var det svenske forsvar ikke udrustet med henblik på landgangsoperationer i fremmede lande og man disponerede således hverken over egentlige landgangsfartøjer eller materiel til bygning af kunstige havne, á la de allieredes kunstige havne (Mulberry [2](#)), der blev etableret ud for Normandiets kyst.

I forbindelse med planlægningen af Operation Rädde Danmark fik ingeniørtropperne således en stor opgave sammen med flåden i at improvisere, hvorledes invasionsstyrken skulle komme i land. Oberst Inge Hellgren, Göta ingenjörskår, havde ansvaret for den ingeniørtekniske side af planlægningsarbejdet,

og han var naturligt stærkt optaget af, hvorledes tropperne skulle komme i land, et spørgsmål som han mente ikke optog flådens planlægningsstab i tilstrækkelig grad.

Ganske som ved den allierede planlægning forud for invasionen i Normandiet kom en fast havn derfor til at spille en stor rolle, og Helsingør blev på grund af den korte afstand til Danmark, meget naturligt udpeget som særdeles velegnet som udskibningshavn for hovedparten af invasionsstyrkens tunge materiel, men inden havne kunne påregnes at være sikret og/eller som alternativ hertil måtte man påregne at skulle landsætte også tungt materiel på åben strand.

Transportbehov

- Ca. 160 kampvogne
- 100 artilleripjecer
- 1.500 terrængående køretøjer, herunder personvogne
- 4.000 lastvogne
- 500 specialkøretøjer
- Forsyninger af alle slags, herunder ammunition og forplejning

Transportflåde (slutopgørelse pr. 5. maj 1945)

- 25 fragtskibe
- 3 færger
- 232 pramme, bugserbåde, motorbåde mv.
- 570 fiskerbåde

Hertil kom de fartøjer, som Den danske Brigade disponerede eller havde planlagt at disponere.

Flådens planlægningsstab arbejdede ud fra ideen om, at materiellet fortrinsvis skulle sættes i land fra fragtskibe og færger, altså i en havn, mens hærens planlægningsstab ikke mente, at der var tid til en omstændelig konvojtrafik, men at det snarere drejede sig om - i første bølge - at få mulighed for at landsætte kampvogne og luftværnskanoner på åben strand, inden de formodede passive tyske styrker bestemte sig for at gribe ind mod invasionen.

I hærens planlægningsstab regnede man med, at der til transport af kampvognene og de 24 luftværnskanoner skulle bruges 84 pramme og 42 bugserbåde, heri indregnet tab i første bølge på 33% blandt pramme og bugserbåde.

Hærens planlægningsstab forestillede sig, at kampvogne skulle indlade på pramme, som så skulle bugseres over Øresund. Fremme ved den danske kyst skulle prammene vende, hvorefter agterspejlene skulle bortsprænges, så kampvognene kunne køre i land på stranden, der skulle forstærkes af særlige "måtter" (må være noget i stil med kolonnevej).

Det var nok godt det samme, at operationerne ikke kom til udførelse i praksis...

Kilder

1. *Hjälp till Danmark - Militära och politiska förbindelser 1943-1945* af Ulf Torell, Allmänna Förlaget, Stockholm 1973, ISBN 31-38-01693-1.
2. Svenska regementen - Förbandsnamn och förbandsnummer, fra Militaria - Svensk Militärhistoria v/Hans Högman - en god indgang til svenske militære enheder, herunder deres navne og numre.
3. *Militärkalendern 1944*, Åhlén & Åkerlunds Förlag, Stockholm, 1943.
4. Ingenjörtrupperna firar 150 år - fra Försvarsmagten (den svenske hærs officielle hjemmeside).
5. *Medborgarboken om folkförsvaret* af Erik Malmström (red.), Generalstaben, Stockholm 1939.
6. Vår bedredskab är god - En studie över den militära beredskaben i Övre Norrland 1939-1944 af Sarah Arildsson og Mikael Lidberg. En afhandling fra Luleå tekniska Universitet, hvori Bodens ingenjörskår omtales.
7. *På vagt for Sverige* af ritmester J.H. Rantzau, Folk og Værn, nr. 10, 1942.

8. Fra *De norske polititropperne i Sverige 1943-1945* af Tore Dyr Dahl (red.), Forsvarsdepartementets Presse- og Informationsafdeling, Oslo ca. 1983, ISBN 82-90390-07-6.
9. *Historic Military Vehicles Directory* af Bart Venderveen, After the Battle, London 1989, ISBN 0900913-57-6.
10. Per Albin Hansson og den svenska D-Dagen af Per-Anders Lundström, fra Svensk Militärhistorisk Bibliotek.

Supplerende materiale om periodens svenske forsvar

- Operation Rädsla Danmark
- Den svenske hær 1939-1945 - Infanteriet
- Den svenske hær 1939-1945 - Pansertropperne
- Den svenske hær 1939-1945 - Artilleriet
- Den svenske hær 1939-1945 - Luftværnsartilleriet
- Den svenske marine 1939-1945 - Flåden
- Den svenske marine 1939-1945 - Kystartilleriet
- Det svenske flyvevåben 1939-1945 - Operation Rädsla Danmark
- Det svenske flyvevåben 1939-1945 - Forsøg med luftbårne enheder

Per Finsted

Noter:

1) Oplysningen om modelåret stammer fra Föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm, der i sin oversigt over film fra 1930-1939 omtaler film nr. 12.192 *Officerskursen 1935-37*, hvori der, vises billeder af *överskeppningsbåt m/33*.

2) Se f.eks. hjemmesiden Combined Operations for en omtale af Mulberry-konceptet.